

ELTERELÉS A HADAK ÚTJÁN*

avagy

a Honfoglalás egy mai magyar kutató szemével

Lévai Géza

Ennek az írásnak két nevezetes esemény ad aktualitást. Először a Honfoglalás 1100. évfordulója, másodsor pedig az, hogy idén 10 éves az OTKA. Nem csipkelődési szándékkal született, hanem csupán azért, hogy kissé formabontó módon idézzem fel a fizikus (és általában a kutatói) közösség számára jól ismert helyzeteket.

Szereplők:

Előd, a leleményes (El)

Ond, a precíz (On)

Kond, az óvatos (Ko)

Tas, a furmányos (Ta)

Huba, a jámbor (Hu)

Töhötöm, a temperamentumos (Tö)

ELSŐ SZÍN

Helyszín: Etelköz 18/c (hátsó udvarban)

Idő: Pénz (+15% rezszi)

Hírnök jó, egy kopjafára hirdetményt szögez ki, majd elüget. A szereplők lassan köré gyülekeznek és böngészni kezdik.

Ta: Hmmmmmm...

Hu: Hüm-hüm...

Ko: Ajajajaj...

On: Mit szóltok ehhez? Azt mondja, hogy „Az Onogur Táltosok Kincses Atyja, a fényességes OTKA pályázatot hirdet kimagasló színvonalú kutatások támogatására...” satöbbi, satöbbi... „Pályázni lehet

pénzt, paripát, fegyvert...” et cetera. „A pályázatok beadhatók mire a Hold háromszor megújul.”

Ko: Elég kumisz dolognak néz ki...

El: Talán beadhatnánk egy pályázatot új szállásterület felkutatására. A mostanit már eléggé lestrapáltuk, arról nem is szólva, hogy a keleti végek felől be-becsap az ellen és pusztítja a barmainkat.

Hu: Marad azokból elég így is...

On: A besenyő vendégkutatókra gondolsz?

El: Ja. Szóval pont ideje, hogy odébbáljunk. Éppen kapóra jött ez a pályázat.

Ko: De hát amúgy is odébbvándoroltunk volna, nem?

El: Persze-persze, de majd most a pályázat keretében csináljuk ugyanazt. Így talán kereshetünk is a bolton.

Tö: Úgy van! Ne is gatyázzunk itt tovább! Nyerget fel, alá a tatárbifszteket és nyomás!

Ta: Állítsd le magad Töhikém! Ezt jól át kell gondolni. Nem lehet csak úgy lóhalálában csinálni!

On: Ki tud valami jó helyet, ahova mehetnénk?

El: Én tudok egyet, ahol selymes a fű, bővízűek a folyók, gazdag a föld és ötnapos a munkahét.

Mind: És hol van az a csodás ország?

El: Valami folyó völgye napnyugaton... a folyó neve... valami „-na”, vagy mi a fene... Megvan! A Rajna völgye!

Hu: Legyen a pályázat címe mondjuk „A magyarok bejövetele”!

Ta: Nem jó, erre senki nem figyel fel. Legyen inkább „Paradigmaváltás a sztyeppei populáció urbanizációs koncepciójában: Komplex környezettanulmány és a realizáció praktikus aspektusai”.

Tö: He??? Miféle paradicsommártás?

Ko: Hát ez olyan, mint Huba kancája: se füle, se farka!

Ta: De jól hangzik, nem? Szerintem imádni fogják...

On: Na jó... „A téma rövid ismertetése, lehetőleg a nem specialisták számára is érthetően”.

Tö: Odanyargalunk, a harcosokat kardélre hányjuk, az ifjakat rabszíjra fűzzük, a fehérnépet meg...

Ta: Állj le, Töhikém! Nem kell ilyen durván fogalmazni. Finomabban is el lehet mondani ugyanezt. Nem biztos, hogy javítja az esélyeinket, ha mindent ilyen nyíltan beleírunk a munkatervbe. Jobb, ha egy kicsit árnyaljuk a dolgot.

Ko: Árnyaljuk? Hogyan?

Ta: Mondjuk írjuk azt, hogy a jelenlegi lakókkal kölcsönösen előnyös módon, a közös érdekek szem előtt tartásával lépéseket teszünk a magyarság letelepedése irányába...

Hu: De hát ez nem igaz!

Ta: Fogalmazzunk úgy, hogy van benne némi igazság is és aki olvassa majd, az úgyis tudja, hogy miről

van szó.

Ko: És hogyan szerzünk új földeket? KÁRPÁTIÁSI jegyért?

El: Csinálhatnánk mondjuk egy barterüzletet. Például cseréljük el a földet valamire. Legyen mondjuk valami, amire biztos sokszor hivatkoznak majd... egy elefánt?

Tö: Miért pont elefánt?

El: Olvastam az Int. J. of Carthago-ban, hogy egy pasas egyszer elefántokat alkalmazott egy hadjáratban. Talán mondhatnánk, hogy továbbfejlesztjük a módszerét.

Ta: Jó! Akkor legyen az az elefánt mondjuk kék, vagy rózsaszínű. Mindegy, írjunk be valamit az eszközigényhez.

On: Itt azt kérdik, hogy kapcsolódik-e a pályázat nemzetközi együttműködéshez.

El: Beírhatnánk néhány napnyugati országot... Mit szólnátok például Szent Gallenhez?

Ko: A helvéciai Szent Gallenhez? Csak bírjuk CERNával...

Tö: Aztán ott van az érckapus Bizánc is! Ők legalább elég sokszor hivatkoznak ránk.

Ko: Azért nem kellene ajtóstul rohanni a házba...

El: És mit szóltok Augsburghoz? Talán ott is lenne valami keresnivalónk és oda több aapidíj is, legalábbis Lehel-Elektrolux szerint.

Tö: Gyerekek! Ne feledkezzünk meg a sumér rokonokról se!

El: Jó lesz már, hagyni kellene valamit későbbre is. Biztos lesz még ilyen pályázat máskor is. Nem kellene mindent most lelőni.

Ta: Helyes! Beadhatnánk az egészet még egyszer más címmel és egy kissé áthangszerelve. Szerintem senkinek sem tűnne fel, hogy kettős honfoglalás történt...

On: Résztvevők...

El: Írjuk be mind a 14 vezért!

Ko: Nem lesz az túl sok?

Ta: Jó az, ha látják, hogy egy ütőképes team van együtt. Írjátok! Álmos, Előd, Ond, Kond, Tas, Huba, Töhötöm... aztán Tudor, Vidor, Szende, Szundi, Morgó, Kuka, Hapci!

Hu: Egészségedre!

Ko: És ki legyen a témavezető?

El: Mondjuk Szende... nem, ő nem elég rámenős... akkor talán Szundi?

Ta: Inkább valaki olyan kellene, akit jobban ismernek. Mondjuk Szundi helyett Álmos... Ő jól megalapozta a hírnevét azzal az Emesés mesével. Dörzsölt fiú ő, jól el tudja adni magát. Most éppen nincs itt... Tényleg, hol van most Álmos?

Hu: Ledólt egy kicsit.

Tö: És amúgy is ő van a névsor elején.

Ta: Akkor ezt megbeszéltük. Írjátok: témavezető: Ügyek fia Álmos.

El: Beosztása... mi is Álmos beosztása?

Hu: Ő a seregek vezére, a gyula!

Tö: Gyula? Az nem a Tudománypolitikai Kollégium fősámánjának a titulusa?

Ta: Töhikém! Ne keverd össze a szezont a fazonnal!

El: Akkor meg is volnánk... Küldhetjük is az Onogur Táltosok Kincses Atyjának.

On: Persze kell még a szokásos körítés is. Írjátok: „Ó, dicsőséges Onogur Táltosok bőkezű Kincses Atyja, gyengék gyámolítója, igazak védelmezője, fényességes OTKA, halld esdeklő szavunk! Satöbbi, satöbbi”.

MÁSODIK SZÍN

Helyszín: Ugyanott

Idő: Ugyanaz (+2% kezelési költség)

Nyílvessző repül be, rajta levéllel és belefúródik egy kopjafába. Az egyik vezér kézbe veszi a levelet.

Hu: Expressz ajánlott az Onogur Táltosok Kincses Atyjától!

Tö: Na, olvasd már!

On: Aszongya, hogy „Tisztelt Pályázó! Értesítjük, hogy az Onogur Táltosok Kincses Atyja M896 nyilvántartási számú pályázatát harmadfél esztendőre fogadta el...”

Tö: Az árgyélusát! Elfogadták! Rivalljanak a harci kürtök!

Hu: Az nem fog menni. Tegnap megfújták őket.

On: Hagyjátok már abba! Van tovább is... Szóval „... harmadfél esztendőre fogadta el negyven ezüstdénár, három tucat menyéprém és öt fabatka összeggel...”

Tö: Micsoda? Hát az lótúró!

On: „... A mellékelt szerződést négy példányban, eredeti aláírásokkal és billogokkal ellátva ... satöbbi, satöbbi... Mellékeljük a döntést alátámasztó opponensi véleményeket.” Azt írja még, hogy „A pályázat témája kutatásra alkalmas. Az anyagi lehetőségek szűkössége miatt a Turul Nagytanács csak csökkentett költségvetéssel tudja támogatni”. Ennyi.

Tö: Hát mit mondjak, ettől nem fog rámjönni a kacagány...

Hu: A hunok persze kapták a grantokat orrvézésig!

El: Még mindig jobban jártunk, mint az obi-ugorok. Őket teljesen kirúgták.

Ta: És mit mondanak az opponensek?

Hu: Általában nincs kifogásuk, de az egyik szerint nem nyugatra, hanem északra, valami Karjalába kellene mennünk, ráadásul gyalog...

Ko: ... a másik meg az ujugurokhoz küldene bennünket, Hszincsiangba...

On: ... a harmadik meg a Volga és a Káma összefolyásához.

Tö: Az meg hol a francban van?

On: De azért támogatták a pályázatot, csak jól megválták.

El: Biztos sok volt a pályázó. Akkora itt a jövés-menés keletről nyugatra...

Hu: Tiszta brain-drain!

Ko: Hát ebből nem jön ki az, amit terveztünk!

El: Azt hiszem, a második körben alakítanunk kellene a munkaterven. A 14 résztvevő túl sok.

Hu: Nem probléma! Éppen most hallottam Tudoréktól, hogy ajánlatot kaptak az iparból. Alkalmazott kutatást végeznek majd.

Ko: Szóval elmennek pénzt keresni... És milyen iparba?

Hu: A bányaiparba! A fiúk a bányában dolgoznak majd.

On: Klassz! 50%-ot máris megtakarítottunk... Itt azt írja, hogy formailag meg kell majd kötnünk a vérszerződést...

Tö: Mi az a vérszerződés? Nem BÉRSzerződésről van szó? A franc ezekbe a sajtóhibákba!

Ko: Vissza kellene venni a programból is. Nem lesz elég pénz rózsaszínű elefántra.

Ta: Egy fehér ló talán kijön belőle. Kissé kommerszebb, de talán az is megteszi majd.

Ko: És a Rajnáig sem igen jutunk el...

El: Oké, legyen akkor a Duna. Az közelebb van.

Tö: Itt azt mondja, hogy kell majd írunk egy kutatási jelentést.

El: Semmi gond! Ismerek valakit, aki profi ebben. Ő majd segít nekünk.

On: Hogy hívják?

El: A neve... most nem ugrik be... Azt tudom, hogy az ürge kissé ki szokta színezni a dolgokat, de ez talán nem is baj, ha kutatási jelentést akarunk vele íratni... Megvan! Anonymusnak hívják.

Ta: Jól van fiúk! Lehet, hogy kevesebbet kaptunk a kértnél, de több is vész még Mohácsnál. Fő az, hogy átment a pályázatunk. Na, fogjunk bele, hátha a végén így is kijön valami értelmes dolog ebből a témából...

Vége(?)

* Utólagos előszó: A cikk 1996 áprilisában született és elsőként a Fizinfóban jelent meg. Utána átvette a Szószóló, a Tudományos és Innovációs Dolgozók Szakszervezetének (TUDOSZ) lapja is (1996. 3. lapszám: w.tudosz.hu/contents/szoszolo/pdf/1996.03sz.pdf). Akkoriban Horn Gyula volt a miniszterelnök, aki egyben a Tudománypolitikai Kollégium elnöki tisztét is betöltötte. Az aktuális botrányok a kárpótlási jegyek körül forogtak. Az EU-s csatlakozás még nagyon távoli volt, viszont Magyarország nem sokkal korábban lett a CERN tagja és nagy viták voltak a finanszírozás körül. Nem sokkal korábban vezették be a Bokros csomagot is.